

Research Paper

Consumption of social networks and the tendency to commit risky behaviors (Case Study: 18-29-Year-Old Youth of Izeh City)

Hossein Moltafet^{1*}, Marziyeh shahryari², Saeedeh Safipour³

1. Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran (Corresponding author)

2. Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran,

3. Master of sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

<https://doi.org/10.22034/scart.2024.139492.1338>

Received: August 2, 2023

Accepted: January 9, 2024

Available online: March 15, 2024

Keywords: Social networks, risky behavior, young people, Izeh

Abstract

There are public and government concerns that social media may encourage risky behavior in the offline environment. In this research, the relationship between virtual social networks and the tendency to risky behaviors has been investigated through a survey method. The statistical population of the present study was the youths aged 18-29 of Izeh city, whose number is 16284 according to the census of 2015. The sample size was estimated to be 400 people using Cochran's formula and multi-stage cluster sampling was used. In order to collect data, a researcher-made questionnaire was used. The results of the research hypotheses test showed that there is a positive and significant relationship between social networks and tendency to risky behaviors. The research findings show a positive relationship between the duration of using social networks and the tendency to risky behavior. Also, the type of membership in virtual social networks has an effect on the tendency to risky behavior. The findings provide preliminary evidence that the use of social networks may affect risky offline behavior in young.

Moltafet, H., shahryari, M., & Safipour, S. (2024). Consumption of social networks and the tendency to commit risky behaviors: (Case Study: 18-29-Year-Old Youth of Izeh City). *Sociology of Culture and Art*, 5 (5), 114-127.

Corresponding author: Hossein Moltafet

Address: Ahvaz, Department of Sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Tell: 06133330010

Email: moltafet_h@scu.ac.ir

Extended Abstract

1- Introduction

The increasing prevalence of high-risk behaviors is equal to the waste of creative and constructive potentials of society and brings very unpleasant side effects that require a lot of money to compensate. For all those who deal with young people in some way, the need to be familiar with the issues and problems that are actually the foundation of behavioral crises, especially their social behavior, is essential for them, and any lack of familiarity with these issues may cause intensification of the reactions in the field. It becomes a tool in the occurrence of abnormal and dangerous behaviors that can affect the society. Therefore, the present research addresses the following question: - Exposure to virtual networks can portray the tendency to risky behavior?

2- Methods

In this research, the relationship between virtual social networks and the tendency to risky behaviors has been investigated through a survey method. The statistical population of the present study was the youths aged 18-29 of Izeh city, whose number is about 198,000 according to the census of 2015. The sample size was estimated to be 400 people using Cochran's formula and multi-stage cluster sampling was used. In order to collect data, a researcher-made questionnaire was used.

3- Findings

The results show the relationship between the use of virtual networks and the tendency to risky behaviors. Therefore, it can be claimed that as the use of virtual networks increases, the tendency to risky behaviors also increases. Regarding the relationship between people's use of virtual

networks and the dimensions of risky behaviors, according to the results obtained, it can be stated that there is a direct and positive relationship between this variable and aggressive behaviors, risky sexual behaviors, and the tendency to use drugs, but between this variable There is no relationship with the theft aspect.

4- Discussion & Conclusion

The results of the research hypotheses test showed that there is a positive and significant relationship between social networks and tendency to risky behaviors. The research findings show a positive relationship between the duration of using social networks and the tendency to risky behavior. Also, the type of membership in virtual social networks has an effect on the tendency to risky behavior. The findings provide preliminary evidence that the use of social networks may influence risky offline behavior in young adults.

5- Funding

The costs of this study were covered by the authors of the article.

6- Authors' Contributions:

All stages of this study were conducted jointly by three authors.

6- Conflict of Interests

According to the authors of this article, there was no conflict of interest.

مصرف شبکه‌های اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر: (مورد مطالعه: جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله شهرستان ایذه)

حسین ملتفت*، مرضیه شهریاری، سعیده صفی‌پور

۱. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهیدچمران اهواز، اهواز، ایران
۲. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهیدچمران اهواز، اهواز، ایران
۳. کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهیدچمران اهواز، اهواز، ایران

<https://doi.org/10.22034/scart.2024.139492.1338>

چکیده

نگرانی‌های عمومی و دولتی وجود دارد که رسانه‌های اجتماعی ممکن است رفتار مخاطره آمیز را در محیط آفلاین تشویق کنند. در این پژوهش رابطه شبکه‌های اجتماعی مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر به روش پیمایشی مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه آماری پژوهش حاضر، جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهر ایذه هستند که براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ تعداد آنها حدود ۱۶۲۸۴ نفر اعلام شده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۴۰۰ نفر برآورد گردیده و شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای بوده است. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که بین شبکه‌های اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته‌های پژوهش بیانگر رابطه مثبت بین مدت زمان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به رفتار پرخطر است. همچنین نوع عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی تأثیری بر گرایش به رفتار پرخطر داشته است. یافته‌ها شواهد اولیه‌ای را ارائه می‌دهد که نشان می‌دهد استفاده از شبکه‌های اجتماعی ممکن است بر رفتار خطرناک آفلاین در جوانان تأثیر بگذارد.

تاریخ دریافت: ۱۱ مرداد ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۹ دی ۱۴۰۲

انتشار آنلاین: ۲۵ اسفند ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، رفتار پرخطر، جوانان، ایذه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استناد: ملتفت، حسین؛ شهریاری، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های اجتماعی مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان ایذه). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۵)، ۱۱۴-۱۲۷.

* نویسنده مسئول: حسین ملتفت

نشانی: گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شهیدچمران اهواز، اهواز

تلفن: ۰۶۱۳۳۳۳۰۰۱۰

پست الکترونیکی: moltafet_h@scu.ac.ir

۱- مقدمه و بیان مسأله

یکی از اهداف مهم برنامه‌های توسعه‌ی هر کشور، کاهش آسیب‌های اجتماعی است که تحقق و دستیابی به این هدف، نیازمند شناخت عوامل مؤثر ایجاد آن در جامعه می‌باشد. جوانان در یک جامعه، قشر وسیعی از جمعیت فعال یک کشور را تشکیل می‌دهند، که عوامل متعددی هم چون محرک‌های درونی و عوامل تنش‌زای بیرونی، می‌تواند سلامت اجتماعی و روانی آنها را به خطر اندازد و در معرض انواع آسیب‌های اجتماعی قرار دهد (باقری یزدی، ۱۳۹۰).

از موارد جدی تهدیدکننده‌ی سلامت، که در سال‌های اخیر مورد توجه سازمان‌های بهداشتی، مجریان قانون و سیاستگذاران اجتماعی قرار گرفته شیوع رفتارهای پرخطر در میان اقشار مختلف می‌باشد. هرچند که هیچ‌یک از بخش‌های جامعه از عواقب ناگوار رفتارهای تهدیدکننده سلامت در امان نیست، اما بعضی از گروه‌های سنی و اجتماعی از جمله نوجوانان و جوانان در معرض خطر بیشتری قرار دارند. از طرف دیگر از علائم گذر یا انتقال از دوره نوجوانی به بزرگسالی، پذیرفته شدن در دانشگاه است و یکی از خصوصیات این دوره، رسیدن به استقلال نوپدیدی است که تحت تأثیر آن جوانان، خودمختاری بیشتری در سبک‌های زندگی و رفتارهایشان احساس کرده و بسیاری از آنها گرایش بیشتری به سمت رفتارهای ناسالم و سبک‌های پرخطر پیدا می‌کنند (مهراپی و همکاران، ۱۳۹۵). رفتارهای پرخطر در بین جوانان یکی از مهم‌ترین مسائل بهداشتی و اجتماعی جوامع کنونی است که بر فرد، خانواده و جامعه تأثیر می‌گذارد (جانسون و همکاران، ۲۰۰۲). رفتارهای پرخطر، رفتارهایی هستند که زندگی دیگران را مختل می‌کند و ممکن است به اشخاص و یا اموال آنان آسیب برساند. این رفتارها شامل تخطی از قانون، نظیر تخریب اموال، سرقت، خشونت یا استفاده از سیگار، الکل، مصرف مواد مخدر، فرار از مدرسه، آتش افروزی و تجاوز به عنف یا تهدید و مانند آن می‌شود (ماستن^۱، ۱۹۹۱).

براساس سوابق مطالعات انجام شده، استفاده از رسانه‌های اجتماعی را با رفتار آنلاین مرتبط دانسته‌اند که فرد را «در معرض خطر» قرار می‌دهد. این خطرات شامل افشای اطلاعات شخصی بیش از حد (اوکیف و کلارک-پارسون^۲، ۲۰۱۱)، مبادله محتوای جنسی با غریبه‌ها (پیتر، والکنبورگ و باومگارتن^۳، ۲۰۱۰) و اشتراک‌گذاری محتوایی است که می‌تواند تأثیر منفی بر روی کاربر داشته باشد (پوجازون-زازیک و پارک^۴، ۲۰۱۰). با این حال، نگرانی‌هایی نیز وجود دارد که استفاده از رسانه‌های اجتماعی ممکن است نفوذ خود را فراتر از دنیای آنلاین اعمال کند و بر رفتار آفلاین تأثیر بگذارد، به عنوان نمونه، رابطه جنسی محافظت نشده و رابطه جنسی با غریبه‌ها (یانگ و جردن^۵، ۲۰۱۳)، مصرف بیش از حد الکل (مورنو^۶، ۲۰۰۹)، خودآزاری (دانلوپ^۷، ۲۰۱۱) و لاکستون^۸، ۲۰۱۲). به نوعی رشد و توسعه رسانه‌های دیجیتال در دنیای امروز به گونه‌ای است که به نظر می‌رسد عصر جدیدی در حوزه جامعه‌شناسی و روابط انسانی پیش روی باشد؛ عصری که در آن مفاهیم زمان و مکان به شکل قابل توجهی تغییر کرده و انقلابی فراگیر در عرصه ارتباطات انسانی به وجود آمده است (زمانی، ۱۳۹۴). رسانه‌های جدید مجموعه متمایزی از فناوری‌های ارتباطات بوده که دیجیتالی بودن و دسترسی گسترده برای استفاده شخصی از ویژگی‌های مشترک آن می‌باشد (مهدی زاده، ۱۳۹۲). شبکه‌های اجتماعی اینترنتی به عنوان مهم‌ترین مصادیق این امر، به محلی برای حضور اقشار مختلف جامعه به ویژه جوانان و مکان تبادل آرا و افکار ایشان و تامین نیازهای متناسب با زندگی اجتماعی جوانان تبدیل شده‌اند (بشیر و افراسیابی، ۱۳۹۱). استفاده روزانه بیش از حد از رسانه و تکنولوژی اثری منفی بر روی سلامتی تمام نوجوانان و جوانان می‌گذارد؛ چرا که آنها را مستعد ابتلا به اضطراب، افسردگی و انزوا و قطع رابطه با جامعه واقعی و همچنین بسیار حساس نسبت به مشکلات سلامتی در آینده می‌سازد. بدین ترتیب تأثیرات متفاوت و جدی آن بر کنش‌های اجتماعی جوانان و تأمل در جنبه‌های مختلف دنیای

¹ MASTEN

² O'Keeffe & Clarke-Pearson

³ Peter & Baumgartner, Valkenburg

⁴ Pujazon-Zazik & Park

⁵ Young & Jordan

⁶ Moreno

⁷ Dunlop

⁸ Luxton

ملتفت، حسین؛ شهریاری، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان

ایذه) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

مجازی که با سرعتی سرسام‌آور در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... در دنیای واقعی نفوذ کرده و به طور لاینقطع در جریان تغییر، تکمیل و یا تخریب این ابعاد است (ساروخانی و همکاران، ۱۳۸۷).

جوانی به عنوان یک مرحله از زندگی، پدیده‌ای است که همواره در جوامع بشری مهم و تاثیرگذار بوده و در طول تاریخ مورد توجه عام و خاص قرار گرفته است. اما در دوران جدید که تحولات فرهنگی-ارتباطی همگام با تحولات صنعتی مسیر رو به رشدی را در بین جوامع دارند تاثیر این تحولات با توجه به سبک‌های زندگی و تغییرات دایره ارزشی افراد، ضرورت مطالعات سبک رفتاری آنها را قابل بررسی می‌نماید. در جامعه امروزی فرآیند جامعه‌پذیری دچار تحولات شگرفی شده است و نهادهای کارگزار جامعه‌پذیری متنوع شده و بعضاً دچار تعارضاتی با یکدیگر نیز شده اند، شکل‌گیری شخصیت اجتماعی افراد، فراتر از محیط خانواده تاثیر عمیقی از سایر نهادهای اجتماعی می‌پذیرد. بنابراین جوامع در حال گذار صنعتی و شهری پیچیده، با آژانس‌های چندگانه جامعه‌پذیری افراد که از یک الگوی خاص پیروی نمی‌کنند و اشخاص نمی‌توانند همیشه در درون گروه‌های همگن از لحاظ ارزش باقی بمانند و تماس با گروه‌های دیگر که حامل ارزشهای متفاوتی هستند اجتناب‌ناپذیر است روبه‌رو هستند. در جهان نوین هرگاه عضویت در یک حلقه یا چند حلقه‌ی اجتماعی جایش را به یک جایگاه اجتماعی در شبکه‌ای از حلقه‌های گوناگون اجتماعی دهد شخصیت فرد دگرگون می‌شود. این حلقه‌ها نظارت تام بر فرد ندارند که این خود نشان از تحول فرهنگی است (یوسفی، ۱۳۸۳). شیوع روزافزون رفتارهای پرخطر برابر است با هدر رفتن پتانسیل‌های خلاق و سازنده‌ی جامعه و عوارض بسیار ناخوشایندی به همراه دارد که جبران آن هزینه‌های فراوانی را می‌طلبد. همه‌ی کسانی که به نحوی از انحاء با جوانان سر و کار دارند، لزوم آشنایی با مسائل و مشکلاتی که در واقع شالوده‌بحران‌های رفتاری به‌ویژه رفتار اجتماعی آنان است، برایشان امری ضروری است و هرگونه عدم آشنایی با این مسائل ممکن است سبب تشدید واکنش‌های زمینه‌ساز در بروز رفتارهای غیرعادی خطرناکی شود که می‌تواند دامنگیر جامعه هم گردد. بدین جهت، با توجه به اینکه بخش زیادی از جمعیت شهرستان ایذه را جوانان تشکیل می‌دهد و نیز این شهرستان فاقد هرگونه مراکز صنعتی می‌باشد در نتیجه با افزایش روزافزون بیکاری و به‌ویژه بیکاری جوانان تحصیل‌کرده مواجه هستیم که همین امر میزان امید به آینده را در بین جوانان کاهش داده است. بنابراین پژوهش حاضر به سؤال زیر می‌پردازد: قرار گرفتن در معرض شبکه‌های مجازی می‌تواند گرایش به رفتار پرخطر را به تصویر بکشد؟

۲- پیشینه‌ی پژوهش

۲-۱: پژوهش‌های تجربی

سعیدیان و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی میزان اثرگذاری صداوسیما سراسری، شبکه استانی و شبکه‌های ماهواره‌ای گردی بر ابعاد هویت جمعی ساکنان منطقه اورامانات» یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میزان استفاده از صداوسیما سراسری (۴۵/۱ دقیقه) از شبکه استانی (۵/۰ ساعت) بیشتر بوده است، اما میزان مصرف هر دو اینها در مقایسه با شبکه‌های ماهواره‌ای گردزبان به مراتب کمتر بوده است. همچنین رضایت پاسخگویان از برنامه‌های صدا و سیما و شبکه استانی بسیار پایین است. این دو در مجموع سیزده درصد از مؤلفه‌های مختلف بر سازنده‌ی هویت پاسخگویان را تبیین می‌کنند. شبکه‌های ماهواره‌ای گردی تأثیری معناداری بر هویت جمعی ساکنان داشته و بخشی از واریانس هویت این ساکنان مربوط به این رسانه‌های برون مرزی کرد زبان است. به علاوه، متغیرهای زمینه‌ای مثل سن و جنس و تحصیلات تأثیر معناداری بر نحوه مصرف رسانه‌ها دارند و نقش متغیری میانجی را در شیوه‌های برساخت هویت جمعی تحت تأثیر رسانه‌ها ایفا می‌کنند.

دشتی خویکی (۱۴۰۱) پژوهشی با عنوان «اثر بخشی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر میزان پرخاشگری و تفکر خلاق دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر یزد» شبکه‌های اجتماعی مجازی بر میزان پرخاشگری و تفکر خلاق دانش آموزان تأثیر معنادار دارد. بنابراین؛ معلمان و خانواده‌ها باید ضمن این که آموزش در مورد استفاده درست از شبکه‌های مجازی به دانش آموزان داشته باشند، خطرات شبکه‌های محیط مجازی را به آنان یادآور شوند.

علیزاده اقدام و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «تبیین ارتباط مصرف رسانه‌ای و دینداری با رفتار باروری (مورد مطالعه: زنان متاهل ۱۵-۴۹ ساله شهر تبریز)» نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که بین دینداری و رفتار باروری زنان

رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و با افزایش میزان دینداری زنان، رفتار باروری و فرزندآوری آنها بهبود پیدا می‌کند. در حالیکه بین مصرف رسانه‌ای زنان و رفتار باروری آنها ارتباط معکوس و معنی‌داری وجود داشت. همچنین میزان باروری زنان براساس سطح تحصیلات زنان و همسرانشان تفاوت معنی‌داری داشته است.

فخرآبادی نوش آبادی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر گرایش به رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان منطقه کاشان» به این نتیجه دست یافت که میان متغیرهای همنشینی افتراقی، محل زندگی، خودپنداره، گروه‌های مرجع، برخورداری از آموزش عمومی، میزان و نحوه استفاده از شبکه‌های مجازی و دین‌داری با گرایش به رفتارهای پرخطر در میان دانش‌آموزان منطقه کاشان رابطه معناداری وجود دارد. اما میان متغیرهای زمینه‌خانوادگی، شیوه‌های فرزندپروری با گرایش به رفتارهای پرخطر رابطه معناداری یافته نشد. بنابراین با توجه به این اصل که دوره نوجوانی، دوره شکل‌گیری و تکامل رفتار و شخصیت افراد است و همچنین از آنجایی که گرایش به رفتارهای پرخطر در میان دانش‌آموزان چشمگیر است، ضرورت بررسی و مداخله جهت کنترل آن‌ها را دو چندان می‌کند. **باقری و همکاران (۱۳۹۹)** در پژوهشی با عنوان «مقایسه هیجان‌طلبی و رفتارهای پرخطر در کودکان و نوجوانان بزه‌کار و عادی» نشان دادند که بیشترین بزه کودکان و نوجوانان به ترتیب سرقت ۴۱/۲ درصد، نزاع و درگیری با ۲۲/۶ درصد و سایر بزه‌ها ۲۶/۲ درصد بودند.

لندران (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با رفتارهای پرخطر دانشجویان» نتایج حاکی از آن است که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با مصرف سیگار و قلیان، رفتارهای پرخاشگری، فرار، ارتباط با جنس مخالف، فکر و اقدام به خودکشی، مصرف مشروبات الکلی و مصرف مواد روان‌گردان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین میانگین نمره‌های پسران در مصرف مواد روان‌گردان به صورت معناداری بیشتر از دختران بود. ولی دختران در فکر و اقدام به خودکشی، ارتباط با جنس مخالف و رفتارهای پرخاشگری به صورت معناداری میانگین بالاتری از پسران داشتند. **نیازی و همکاران (۱۳۹۸)** در پژوهشی با عنوان «شناخت و طبقه‌بندی آسیب‌های اجتماعی معطوف به شبکه‌های اجتماعی با رویکرد فراترکیب» به این نتیجه دست یافتند؛ که مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی ناشی از مصرف شبکه‌های اجتماعی عبارتند از: واقعیت‌زدایی، عادی‌سازی بی‌اخلاقی، تقویت/تضعیف‌سازی سرمایه اجتماعی، افزایش اضطراب و نگرانی، افشاگری، تقویت/تضعیف‌سازی عواطف، تقویت/تضعیف‌سازی دموکراسی، فاصله‌گیری از تجارب فرهنگی، تقویت رفتارهای پرخطر، فراجنسیت‌گرایی، میل به ابراز وجود، جلوه‌گری خودایده‌آل، سیالیت ارتباطات، دگردیسی هویتی، صمیمیت‌زدایی و تهدیدهای قومی.

مانی و رعنائی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «رابطه استفاده از اینترنت و برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای با هویت ملی و گرایش به رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان» به این نتیجه رسید که بین میزان استفاده از اینترنت و برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای با گرایش به رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان رابطه منفی معناداری وجود دارد.

مانهیم کارل^۱ (۲۰۲۱) در مطالعه خود به منظور «بیان وضعیت تحول اجتماعی از منظر نسلی» نتایج نشان دهنده وجود تفاوت بین نسل‌های قدیم و جدید است اما تفاوت‌ها به گونه‌ای نیست که بتوان از آن به انقطاع نسلی رسید زیرا انقطاع نسلی به معنی گسست بدون رابطه بین نسلی است در حالی که در جوامع شرقی، نسل‌ها از طریق خانواده و دین و دیگر نهادهای اجتماعی به هم وابسته شده‌اند. با وجود این که خانواده و مذهب هم چنان برای نسل جدید دارای اهمیت است، ولی نوع داوری در مورد روابط درون خانواده و نوع مناسک دینی نشان از تفاوت دارد. **کیم و کیم^۲ (۲۰۱۷)** در پژوهشی با عنوان «استفاده از رسانه‌های اجتماعی و ناهمگونی شبکه‌ی ارتباطی دانشجویان و پیامدهایی که برای سرمایه‌ی اجتماعی و بهزیستی ذهنی افراد»، نتایج تحقیق حاکی از این بود که استفاده از رسانه‌های اجتماعی به طور مثبت با ناهمگونی شبکه‌ی ارتباطی دانشجویان در زندگی روزمره در ارتباط است. ناهمگونی شبکه نیز با میزان اتصال سرمایه‌ی اجتماعی و بهزیستی ذهنی افراد مرتبط است.

اسکیسو، هسگلو و راسموسن^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی ارتباط بین استفاده از فیسبوک با ۵ عامل بزرگ، عزت‌نفس و خودشیفتگی» دریافتند که افراد دارای عزت‌نفس پایین و خودشیفتگی بالا برای تنظیم یا جبران خود پنداره از فیسبوک

¹ Mannheim Kar

² Kim & Kim

¹ Eskisu, Hosoglu & Rasmussen

ملفت، حسین؛ شهرباری، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان

ایزده) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

استفاده می‌کنند و اهمیت تفاوت‌های فردی را برای شکل دادن به این‌که چگونه دانش‌آموزان ترکیه‌ای از فیسبوک استفاده می‌کنند، نشان دادند. مولازیم و الدلکلیوگلو^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «نقش شبکه‌های اجتماعی (فیسبوک و اینستاگرام) در قلدری و رفتارهای پرخطر و پرخاشگری» برطبق یافته‌ها، قلدری و رفتارهای پرخطر و پرخاشگری، به طور مثبت توسط شبکه‌های اجتماعی (فیسبوک و اینستاگرام) پیش‌بینی شده است. هم‌چنین، رفتارهای پرخطر و پرخاشگری به طور مثبت توسط پیام‌های قضاوت کردن خود، انزوا و همانندسازی افراطی پیش‌بینی شده‌اند.

۲-۲: ملاحظات نظری

مطالعات زیادی در مورد تاثیرات تجربه‌های نوجوانان در ارتباط‌ها، گروه‌ها و اجتماع‌ها روی رفتارهای پرخطر صورت گرفته است. مطالعات مکرر ثابت کرده‌اند که تجارت اجتماعی منفی پیش‌بینی‌دهنده‌های انحراف نوجوانان هستند (شهرآرای، ۱۳۸۴). مطالعات طولی نشان داده‌اند که نوجوانانی مشکلات شدید رفتاری خواهند داشت که قبلاً در دوران کودکی مشکلات رفتاری زیادی را نشان داده‌اند. فارینگتون و وست (۱۹۹۱) این نوجوانان را به عنوان نوجوانانی که از خانواده‌هایی آمده‌اند که والدینی خشن و مسامحه‌کار و حتی در مواردی والدین بدزبان نیز داشته‌اند، توصیف کرده‌اند. این افراد تا ۳ سالگی پرخاشگری و خشونت را یاد می‌گیرند (فرینگتون و وست^۳، ۱۹۹۱). روندهای هم‌زمان افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تغییر در رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان در دهه گذشته ممکن است به یکدیگر مرتبط باشند، زیرا نشان داده شده است که تظاهرات رفتاری خطرپذیری نوجوانان در ارتباط با عوامل اجتماعی و فرهنگی گسترده‌تر تغییر می‌کند (کرون و کونیج^۴، ۲۰۱۸). طبق فرضیه جابجایی (کرات^۵ و همکاران، ۱۹۹۸)، استفاده مکرر از رسانه‌های اجتماعی جایگزین زمان صرف شده برای رفتارهای مرتبط با سلامتی، مانند تعاملات اجتماعی حضوری، فعالیت‌های فوق برنامه و فعالیت بدنی می‌شود. به این ترتیب، این امکان وجود دارد که افزایش سریع استفاده از رسانه‌های اجتماعی در میان نوجوانان، مشارکت در برخی رفتارهای مخاطره آمیز، مانند مصرف بیش از حد الکل و مصرف مواد مخدر غیرقانونی را جایگزین کرده باشد (لویکا^۶ و همکاران، ۲۰۱۸). نظریه استرس اجتماعی جان رودز^۷ تعامل و رابطه بین استرس، دلبستگی‌ها و مهارت‌های سازگاری و منابع مشخص خطر برای مصرف مواد مخدر به‌عنوان رفتاری پرخطر مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. با توجه به این مدل، احتمال مصرف مواد مخدر به‌عنوان رفتاری پرخطر توسط یک فرد جوان، به‌عنوان تابعی از سطح استرس نابرابر به‌وسیله این سه متغیر در نظر گرفته می‌شود (نیازی و همکاران، ۱۳۹۶).

براساس نظریه‌ی یادگیری اجتماعی بندورا (۱۹۷۷) رفتارهای پرخطر آموختنی است. فرایند الگوسازی در کانون توجه نظریه‌ی یادگیری اجتماعی قرار دارد که در آن، شخص رفتار اجتماعی دیگران را به‌وسیله‌ی مشاهده یاد می‌گیرد و الگوسازی می‌کند. صرف‌نظر از اینکه رفتارهایی را که فرد مشاهده می‌کند چقدر خوب مورد توجه قرار داده و آن‌ها را به یاد سپرده یا چقدر توانایی انجام آنها را دارد، بدون فرایندهای تشویقی یا انگیزشی آنها را انجام نخواهد داد (به نقل از احمدی، ۱۳۸۴: ۴۴). بندورا معتقد است که رفتار در نتیجه‌ی کنش متقابل بین شناخت شخص و عوامل محیطی به وجود می‌آید. یعنی رفتار توسط محیطی که فرد در آن قرار می‌گیرد و تفسیری که از آن دارد تعیین می‌شود. بندورا این شرایط را جبر متقابل (تعیین‌کنندگی متقابل) نامید (به نقل از سامانی و بهمنش، ۱۳۸۹: ۱۷). از دیگر تبیین‌کننده‌های گرایش به رفتارهای پرخطر، نظریه دلبستگی بالبی^۱ است، براساس نظریه بالبی، سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی با کاهش عزت نفس همراه است و پایین بودن عزت‌نفس یکی از عواملی است که باعث گرایش به رفتارهای پرخطر می‌شود (ادیب‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵). از طرفی نیز چون افراد دلبسته‌ی نایمن به دلیل روابط بین فردی ناکارآمد و نیز عدم احساس توانمندی تنش بیشتری تجربه می‌کنند، ممکن است برای تسکین خود به

² Mülazım & Eldeleklioglu

³ Farrington & West

⁴ Crone & Konijn

⁵ Kraut et al

⁶ Lewycka et al

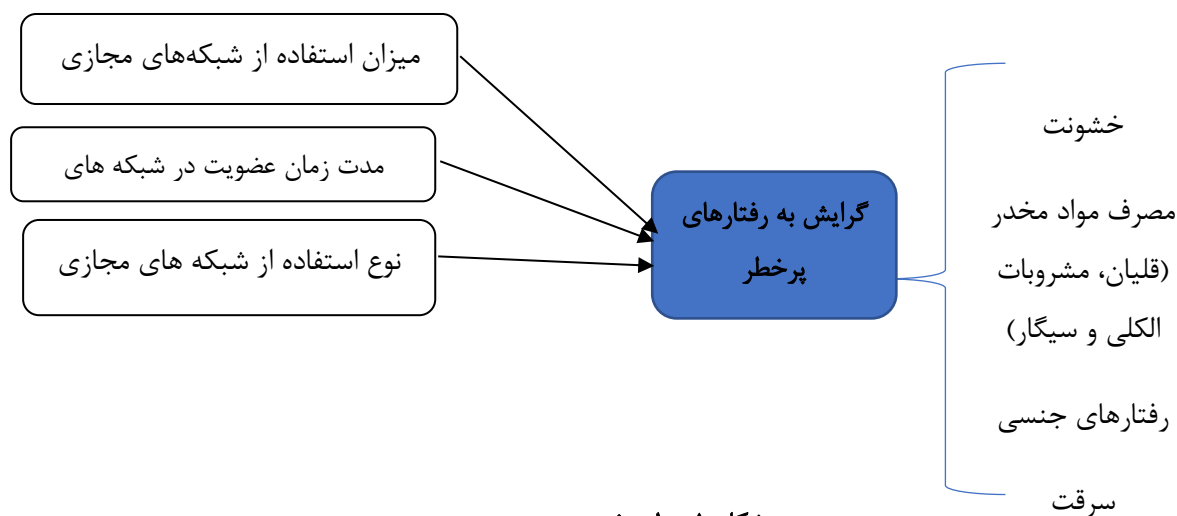
⁷ John Rhodes

¹ ballaby

ملتفت، حسین؛ شهریار، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان

ایذه) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

مصرف مواد مخدر و الکل و سیگار روی بیاورند زیرا این افراد از تحمل کمتری در مواجهه با تنش و فشار موقعیت برخوردارند (محمدعلی پور و همکاران، ۱۳۸۹).

شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش

۳- روش پژوهش

پژوهش حاضر، از نوع مطالعات همبستگی است و از طرفی به دلیل کاربرد نتایج این تحقیق در تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌ها می‌توان پژوهش حاضر را از نظر هدف کاربردی نامید. از نظر نحوه گردآوری داده‌ها نیز به دلیل بررسی وضع موجود متغیرهای تحقیق و روابط آنها در جامعه مورد بررسی، پژوهش حاضر تحقیق پیمایشی می‌باشد. جامعه‌ی آماری در این تحقیق را جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شهر ایذه تشکیل می‌دهند. براساس نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ تعداد آنها ۱۹۸۰۰۰ نفر استان بوده است. حجم نمونه برای این تحقیق بعد از انجام پیش‌آزمون ۳۰ نفر از جوانان ۱۸-۲۹ ساله و تعیین واریانس متغیر وابسته با استفاده از فرمول کوکران ۴۰۰ نفر محاسبه گردید. برای دسترسی به افراد جهت تکمیل پرسشنامه‌های طرح از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد. بدین ترتیب جمعیت جوانان ۱۸-۲۹ ساله مناطق شهر ایذه براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ به تفکیک استخراج، سپس متناسب با جمعیت هر منطقه و نسبت آن با جمعیت کل، نمونه‌ها برای هر منطقه اختصاص یافتند. سپس محلات به صورت تصادفی از حوزه‌ها انتخاب شدند و در نهایت نمونه‌ای از جوانان به صورت تصادفی از محلات انتخاب شده است.

۳-۱: تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته

- **رفتارهای پرخطر:** رفتارهای پرخطر به رفتارهایی گفته می‌شود که سلامت و بهزیستی جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی افراد جامعه را به خطر می‌اندازد. این رفتارها به دو گروه تقسیم می‌شوند: گروه اول رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی خود فرد را به خطر می‌اندازند مثل مصرف مواد مخدر، الکل، سیگار و رفتارهای جنسی ناپایمان. گروه دوم رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی سایرین را تهدید می‌کنند مثل دزدی، پرخاشگری و خشونت، گریز از مدرسه و گریز از خانه (سلمانی و همکاران، ۱۳۹۳).

منظور از رفتارهای پرخطر در این پژوهش ۷ گروه از رفتارهای پرخطر شامل: رفتارهای پرخاشگرانه، فرار، ارتباط با جنس مخالف، فکر و اقدام به خودکشی، مصرف سیگار و قلیان، مصرف مشروبات الکلی و مصرف مواد روان‌گردان می‌باشد. جهت سنجش این رفتارها از پرسشنامه استاندارد رفتارهای پرخطر دکتر محمدخانی، که شامل ۱۰۵ گویه و در ۷ حوزه می‌باشد استفاده خواهد شد، که پاسخگویان موافقت یا مخالفت خود را با این گویه‌ها با انتخاب یک گزینه مشخص می‌نمایند.

- شبکه‌های مجازی

منظور از شبکه‌های اجتماعی مجازی یا اینترنتی، پایگاه یا مجموعه پایگاه‌هایی هستند که امکانی فراهم می‌آورند تا کاربران بتوانند علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و دیگران هم این افکار و فعالیت‌ها را با آنان سهیم شوند. یک شبکه اجتماعی، مجموعه‌ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای افراد فراهم می‌آورد که

ملتفت، حسین؛ شهریاری، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان

ایذه) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

توصیفات عمومی یا خصوصی برای خود ایجاد کنند یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آنها به اشتراک بگذارند و از توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید استفاده کنند (یعقوبی، ۱۳۹۸: ۹۹). برای عملیاتی کردن متغیر شبکه‌های اجتماعی مجازی، دو بعد در نظر گرفته شده است که در ادامه بدان‌ها اشاره می‌گردد.

- مدت زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی

منظور از این متغیر، مدت زمانی است که فرد به عضویت در یکی از شبکه‌های اجتماعی مجازی پیام رسان نظیر تلگرام، اینستاگرام، فیس بوک یا دیگر شبکه‌های فعال در ایران درآمده است و از این شبکه‌های پیام رسان استفاده می‌کند. جهت سنجش و عملیاتی کردن این متغیر، از یک پرسش باز استفاده می‌شود و در قالب آن از پاسخگویان خواسته می‌شود تا مدت زمان عضویت خویش را در قالب چند سال است که عضو شبکه‌های مجازی شدید را بیان کنند.

- میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی

منظور از این متغیر، مدت زمانی است که فرد در طی شبانه روز از شبکه‌های اجتماعی مجازی پیام رسان نظیر تلگرام، اینستاگرام، فیس بوک و ... استفاده می‌کند. جهت عملیاتی کردن و سنجش این متغیر از یک پرسش باز استفاده می‌شود و از پاسخگویان خواسته می‌شود تا مدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی پیام رسان نظیر تلگرام، اینستاگرام، فیس بوک و ... را در طی شبانه روز (چند ساعت) مشخص کنند.

۲-۳: اعتبار و پایایی

به منظور سنجش اعتبار گویه‌های مورد استفاده در پژوهش حاضر، از روایی صوری بهره گرفته شده است. بدین صورت که پرسش‌نامه (با ۶۲ سؤال) بعد از طراحی اولیه توسط محققان در اختیار اساتید متخصص حوزه مربوطه قرار گرفته و بعد از گردآوری و اصلاح و تعدیل نظرات آنها، گویه‌های نهایی استخراج شده است. برای بررسی پایایی پرسشنامه پژوهش حاضر نیز از روش همسانی درونی توافق بین نمره گذاران (ضریب آلفای کرونباخ) استفاده شده است. با توجه به اینکه شبکه‌های اجتماعی مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر در زمره متغیرهای نگرشی هستند بنابراین نیازی به بررسی پایایی در مورد آنها وجود داشت. به این منظور از نظر اساتید محترم راهنما و مشاور در خصوص تناسب سؤال‌های طراحی شده برای سنجش متغیرها و حوزه‌ی مفهومی آن‌ها استفاده گردید و سؤال‌هایی که نامناسب تشخیص داده شدند حذف شد. همچنین نتیجه بررسی آلفای کرونباخ برای متغیرها نشان داد که میزان آلفای به دست آمده برای این متغیر ۰.۹۵٪ باشد که بیانگر پایایی و قابلیت اعتماد بالایی برای متغیرها می‌باشد.

۳-۳: فرضیه‌های تحقیق

- به نظر می‌رسد بین میزان استفاده از شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر و ابعاد آن (میزان خشونت، مصرف مشروبات الکلی، سیگار و قلیان، گرایش به رفتارهای جنسی پرخطر، سرقت) در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین مدت‌زمان عضویت در شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر و ابعاد آن (میزان خشونت، مصرف مشروبات، سیگار و قلیان، گرایش به رفتارهای جنسی پرخطر، سرقت) در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین نوع استفاده از شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر و ابعاد آن (افزایش میزان خشونت، مصرف مشروبات الکلی، سیگار و قلیان (طی یکسال اخیر)، گرایش به رفتارهای جنسی پرخطر، سرقت) در بین جوانان شهرستان ایذه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین متغیرهای زمینه‌ای (سن، سطح تحصیلات، جنس، قومیت) با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد.

۴- تحلیل یافته‌ها

برخی از ویژگی‌های جمعیت آماری به قرار زیر بوده است:

دامنه سنی در گروه نمونه بین ۱۸ تا ۲۹ سال می‌باشد. میانگین سن پاسخگویان ۲۳ سال می‌باشد. بیش از نیمی از پاسخگویان مجرد می‌باشند. بیشترین درصد متعلق به افرادی است که دارای مدرک لیسانس ۳۹.۲ درصد می‌باشند. بخش اعظمی از

پاسخگویان شاغل ۵۸.۱ نمی‌باشند و ۴۲.۸ درصد آنان در گروه کارکنان قرار دارند. اکثر پاسخگویان از نظر قومیت بختیاری ۵۳.۱ درصد می‌باشد. از نظر وضع جنسیت اکثر پاسخگویان زن ۵۷.۴ درصد می‌باشد.

جدول ۱ توزیع فراوانی پاسخگویان

سن		سطح تحصیلات	
میانگین	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
۲۷	۱۶۸	۱۱	۲.۷
۱۷-۲۲	۱۹۳	۱۳۶	۳۴
۲۳-۲۸	۳۹	۹	۲.۲
۲۹-۳۴	۴۰۰	۴۲	۱۰.۵
جمع		۱۵۷	۳۹.۲
		۴۳	۱۰.۷
جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی
زن	۲۲۹	۰.۵	۲
مرد	۱۷۱	۱۰۰	۴۰۰
جمع کل	۴۰۰	۱۰۰	۴۰۰

وضعیت اشتغال پاسخگو		وضعیت تاهل	
فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
۱۶۸	۴۱.۹	۲۵۴	۶۳.۳
۲۳۲	۵۸.۱	۱۴۰	۳۴.۹
جمع کل	۴۰۰	۵	۱.۲
		۱	۰.۲
کرد	۱۷	۴۰۰	۱۰۰
سایر	۱۲	قومیت پاسخگو	فراوانی
جمع کل	۴۰۰	بختیاری	۲۱۳
		لر	۹۱
		فارس	۳۸
		عرب	۲۹

شغل پاسخگویان		
شغل	فراوانی	درصد فراوانی
مدیران	۱	۰.۵
متخصصان	۳۹	۲۳.۲
تکنسین‌ها و کمک متخصصان	۶	۳.۵
کارکنان دولتی	۷۲	۴۲.۸
مشاغل نیروهای مسلح	۶	۳.۵
آزاد	۳۴	۲۰.۲

بی پاسخ	۱۰	۵.۹
---------	----	-----

جدول ۲ آمار توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته

متغیر	شاخص	میانگین	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
سن		۲۳.۶۰	۳.۷۸۸	۱۷	۴۲
جنس		۱.۴۳	۰.۴۹۵	۱	۲
قومیت		۱.۹۷	۱.۳۴۹	۱	۶
اشتغال		۱.۵۸	۰.۴۹۴	۱	۲
تأهل		۱.۳۹	۰.۵۴۲	۱	۴
مدت زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی در شبانه روز		۷.۱۳	۳.۱۴۱	۱	۲۷
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی		۵.۹۵	۲.۹۸۵	۱	۲۴
گرایش به رفتار پرخطر و ابعاد آن		۱۶۴.۲۹۹	۳۵.۳۶۹	۶۴	۳۲۰
نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی		۷۲.۷۱۸	۱۶.۹۸۶	۲۲	۱۰۸
رفتار پرخطرگرانه		۱۹.۷۴۳	۳.۱۰۶	۹	۲۷
مصرف مواد مخدر		۱۱۸.۳۸۹	۲۶.۲۹۸	۴۵	۱۵۵
رفتارهای جنسی پرخطر		۲۳.۷۷۸	۱۰.۷۰۵	۸	۴۰
گرایش به سرقت		۲.۳۸۹	۱.۲۴۶	۲	۱۰

فرضیه اول: به نظر می‌رسد بین قومیت با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایذه تفاوت معناداری وجود دارد. در این بخش فرض بر این است که میان قومیت با گرایش به رفتارهای پرخطر تفاوت معناداری وجود دارد؛ بر این اساس، برای آزمون ارتباط بین این دو متغیر از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شده است. جداول (۳) نتایج آزمون واریانس را در مورد رابطه میان این دو متغیر در میان افراد نمونه تحقیق نشان می‌دهد.

جدول ۳ تفاوت میانگین گرایش به رفتارهای پرخطر بر حسب قومیت

قومیت	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد
بختیاری	۲۱۳	۵.۷۹	۳.۳۱۹
لر	۹۱	۵.۵۴	۲.۴۷۳
فارس	۳۸	۶.۳۲	۲.۴۶۲
عرب	۲۹	۷.۰۰	۳.۱۸۵
کرد	۱۷	۷.۱۲	۲.۰۲۷
سایر	۱۲	۶.۲۸	۱.۳۲۵
جمع کل	۴۰۰	۵.۹۵	۲.۹۸۵

جدول ۴ آزمون تحلیل واریانس بین متغیرهای قومیت و گرایش به رفتارهای پرخطر

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	مقدار F	سطح معنی داری (sig)
بین گروهی	۸۳.۳۲۲	۵	۱۶.۶۶۴		
درون گروهی	۳۴۸۰.۵۷۸	۳۹۴	۸.۸۱۲	۱.۸۹۱	۰.۰۹۵
جمع کل	۳۵۶۳.۹۰۰	۳۹۹			

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که در سطح معنی داری ۰/۰۹۵ و مقدار $F=1.891$ تفاوت معناداری بین گرایش به رفتارهای پرخطر و قومیت وجود ندارد. بنابراین فرضیه فوق تایید نمی‌گردد.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بین سن با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد. نتایج جدول ۵ نشان‌دهنده‌ی رابطه بین سن افراد با گرایش به رفتارهای پرخطری باشد. برای تحلیل این فرضیه با توجه به سطح سنجش متغیرها، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به سطح معنی‌داری (sig= ۰/۱۰۰) که در جدول ۵ نشان داده شده است، فرضیه فوق در سطح ۹۹ درصد تایید نمی‌گردد.

جدول ۵ نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین دو متغیر سن با گرایش به رفتارهای پرخطر

متغیر	همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی‌داری (sig)	نتیجه آزمون
سن با گرایش به رفتارهای پرخطر	۰.۰۸۲	۰.۱۰۰	رد

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد بین جنس با گرایش به رفتارهای پرخطر رابطه معناداری وجود دارد. وضعیت جنسیت اعضای نمونه به تفکیک ابعاد سایر فرضیات تحقیق و نیز وضعیت آماری این متغیر در سطح جامعه آماری در جدول زیر نمایش داده شده است.

با توجه به سطح معناداری آزمون تی دو نمونه مستقل (۰.۶۰۴) که بیشتر از (۰.۰۵) می‌باشد فرض برابری میانگین‌ها بین دو گروه زن و مرد رد می‌شود. با این اوصاف می‌توان نتیجه گرفت که رفتارهای پرخطر بر حسب جنسیت متفاوت است و گرایش زنان به رفتارهای پرخطر در ابعاد (نوع استفاده از اینترنت (استفاده ارتباطی، سرگرمی و تفریحی، استفاده علمی، اطلاعاتی و آموزشی)، پرخاشگری و مصرف مواد مخدر) نسبت به مردان تفاوت معناداری دارند و مردان در سایر گونه‌های رفتارهای پرخطر (رفتارهای جنسی پرخطر و سرقت) تفاوت معناداری با زنان دارند.

جدول ۶ آزمون T جنسیت پاسخگویان با گرایش به رفتارهای پرخطر

متغیر	گروه‌ها	میانگین	مقدار t	سطح معناداری
رفتارهای پرخطر (کل)	زن	۱۶۵.۷۰	.۹۲۲	۰.۰۰۰
	مرد	۱۶۲.۴۰		
نوع استفاده از اینترنت	زن	۷۴.۵۳	۲.۵۰۶	۰.۰۰۰
	مرد	۷۰.۲۶		
پرخاشگری	زن	۱۹.۹۹	۱.۸۹۴	.۰۰۴
	مرد	۱۹.۴۰		
مصرف مواد مخدر	زن	۱۲۰.۴۰	۱.۷۸۱	۰.۰۰۰
	مرد	۱۱۵.۶۸		
رفتارهای جنسی پرخطر	زن	۲۳.۱۳	-۳.۳۹۷	۰.۰۰۰
	مرد	۲۴.۶۴		
سرقت	زن	۲.۱۷	-۴.۰۰۸	۰.۰۰۰
	مرد	۲.۶۷		

فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد میان میزان استفاده از شبکه‌های مجازی (برحسب ساعت) با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج جدول ۷ نشان‌دهنده‌ی رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطری باشد. برای تحلیل این فرضیه با توجه به سطح سنجش متغیرها، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به سطح معنی‌داری (sig= ۰/۰۰۰) که در جدول ۷ نشان داده شده است، فرضیه فوق در سطح ۹۹ درصد تایید می‌گردد. همچنین مقدار ضریب

ملتفت، حسین؛ شهرباری، مرزیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان ایذه) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

همبستگی پیرسون به دست آمده ($r=0/206$)، نشان می‌دهد که این دو متغیر دارای رابطه مستقیم و مثبت با یکدیگر می‌باشند. بنابراین می‌توان ادعا کرد که با بالا رفتن میزان استفاده از شبکه‌های مجازی، گرایش به رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد. در خصوص ارتباط میان میزان استفاده افراد از شبکه‌های مجازی و ابعاد رفتارهای پرخطر با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان اظهار نمود که میان این متغیر با رفتارهای پرخاشگرانه، رفتارهای جنسی پرخطر و گرایش به مصرف موادمخدر رابطه مستقیم و مثبتی وجود دارد اما بین این متغیر با بعد سرقت رابطه ای وجود ندارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت؛ یکی از علل بروز رفتارهای پرخطر در سنین نوجوانی می‌تواند باورهای فراشناختی باشد. فراشناخت به عنوان دانش (باورها) و فرآیندهای شناختی درگیر در تنظیم و ارزیابی تفکر تعریف شده است که بر راهبردهای غیرمفید کنترل که باعث حفظ هیجانات منفی می‌شوند، تأثیر بسزایی دارد (جوهری فرد و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۶۵).

جدول ۷ آزمون همبستگی پیرسون میزان استفاده از شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر

متغیر	همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی‌داری (sig)	نتیجه آزمون	رابطه
گرایش به رفتارهای پرخطر	۰.۲۰۶	۰.۰۰۰	تایید	مستقیم
رفتارهای پرخاشگرانه	۰.۱۲۱	۰.۰۰۰	تایید	مستقیم
رفتارهای جنسی پرخطر	۰.۱۳۷	۰.۰۰۶	تایید	مستقیم
سرت	۰.۰۹۱	۰.۰۶۹	رد	-
گرایش به موادمخدر	۰.۲۱۹	۰.۰۰۰	تایید	مستقیم

فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد میان مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی (برحسب سال) با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج جدول ۸ نشان‌دهنده‌ی رابطه بین مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر می‌باشد. برای تحلیل این فرضیه با توجه به سطح سنجش متغیرها، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به سطح معنی‌داری ($sig=0/001$) که در جدول ۸ نشان داده شده است، فرضیه فوق در سطح ۹۹ درصد تأیید می‌گردد. همچنین مقدار ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده ($r=0/158$)، نشان می‌دهد که این دو متغیر دارای رابطه مستقیم و مثبت با یکدیگر می‌باشند. بنابراین می‌توان ادعا کرد که با بالا رفتن مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی جوانان به رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۸ آزمون همبستگی پیرسون بین دو متغیر مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر

متغیر	همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی‌داری (sig)	نتیجه آزمون	رابطه
مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر	۰.۱۵۸	۰.۰۰۱	تایید	مثبت

فرضیه ششم: به نظر می‌رسد میان نوع استفاده از شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایذه رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج جدول ۹ نشان‌دهنده‌ی رابطه بین نوع استفاده از شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر می‌باشد. برای تحلیل این فرضیه با توجه به سطح سنجش متغیرها، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به سطح معنی‌داری ($sig=0/250$) که در جدول ۹ نشان داده شده است، فرضیه فوق در سطح ۹۹ درصد تأیید نمی‌گردد.

جدول ۹ آزمون همبستگی پیرسون نوع استفاده از شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر

متغیر	همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی‌داری (sig)	نتیجه آزمون	رابطه
-------	--------------------	---------------------	-------------	-------

-	رد	۰.۲۵۰	۰.۰۵۸	نوع استفاده از شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر
مستقیم	تایید	۰.۰۰۰	۰.۱۸۱	استفاده اقتصادی
-	رد	۰.۳۳۳	۰.۰۴۸	استفاده ارتباطی
-	رد	۰.۱۰۹	۰.۰۸۰	سرگرمی و تفریحی
-	رد	۰.۰۴۷	-۰.۰۹۹	استفاده علمی، اطلاعاتی و آموزشی

تحلیل چند متغیره تحقیق

در تحقیق حاضر برای مشخص نمودن تأثیرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، جهت آزمون مدل تحقیق و همچنین برای تعیین اینکه متغیرهای مستقل چند درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند و سهم هر کدام از متغیرها چقدر است؛ از روش رگرسیون چند متغیره به شیوه هم‌زمان (Enter) استفاده شده است. جدول ۱۰ اطلاعات ارائه شده نشان می‌دهد، میزان F محاسبه شده معنی دار است ($p < 0/01$). همچنین بر اساس ضریب تعیین محاسبه شده، حدود ۶۸/۴ درصد از واریانس مربوط به گرایش به رفتارهای پرخطر با متغیرهای ارائه شده در مدل، توضیح داده می‌شود. جدول (۱۰) نیز این موضوع را به خوبی نشان می‌دهد.

جدول ۱۰ تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره متغیرهای مستقل و گرایش به رفتارهای پرخطر

مدل	درجه آزادی	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	کمیت F	سطح معنی داری	ضریب تعیین
رگرسیون	۶	۴۹۹۸۸۱.۸۲۴	۸۳۳۱۳.۶۳۷			
باقی مانده	۳۹۳	۵۲۰.۲۶۶	۱.۳۲۰	۶۳۰۹۳.۸۳۳	۰.۰۰۰	۰.۶۸۴
کل	۳۹۹	۵۰۰۴۰۲.۰۹۰	-			

جدول ۱۱ رگرسیون چند متغیره فرضیه‌های تحقیق

شاخص‌ها متغیرها	B	خطای استاندارد	Beta	مقدار T	سطح معنی داری
(مقدار ثابت)	۴.۹۹۵	۰.۵۴۵	-	۹.۱۷۰	۰.۰۰۰
میزان استفاده از شبکه‌های مجازی	۰.۰۰۵	۰.۰۲۰	۰.۰۰۰	۰.۲۷۰	۰.۷۸۷
زمان عضویت در شبکه‌های مجازی	۰.۰۱۰	۰.۰۱۹	۰.۰۰۱	۰.۵۰۰	۰.۶۱۷

طبق جدول میزان F نیز در جدول ۱۱ در سطح ۹۹ درصد اطمینان ($\text{sig} = ۰/۰۰۰$) معنی دار شده است که حاکی از معنی دار بودن متغیرهای مورد بررسی است. نتایج بدست آمده در تحلیل رگرسیون به روش گام به گام در بررسی دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر نشان می‌دهد مدل فوق معنی دار بوده اما با توجه به میزان R Square درصد کمی از میزان بروز رفتارهای پرخطر را تبیین می‌نماید. در گام دوم دو متغیر زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد مدل معنی دار بوده اما در تبیین بروز رفتارهای پرخطر تأثیر چندانی ندارد.

۴- بحث و نتیجه‌گیری

شیوع رفتارهای پرخطر، یکی از موضوعات جدی تهدیدکننده سلامت جامعه است که در سال‌های اخیر با توجه به تغییرات سریع اجتماعی از سوی سازمان‌های بهداشتی، مجریان قانون به عنوان یکی از مشکلات موجود در جامعه مورد توجه قرار گرفته است. این مطالعه با هدف شناسایی اینکه ارتباطی بین محتوایی که کاربران در شبکه‌های اجتماعی در معرض آن قرار می‌گیرند و رفتار مخاطره‌آمیز آنلاین آنها وجود دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که ارتباط مستقیم قوی بین قرار گرفتن در معرض آنلاین با گرایش به رفتار پرخطر وجود دارد و مشارکت خود کاربران در رفتارهای پرخطر در محیط آنلاین برای اکثر رفتارهای موجود در این مطالعه وجود دارد: گرایش به مصرف مواد مخدر، گرایش به پرخاشگری، گرایش به رفتارهای جنسی پرخطر محافظت نشده، سرقت و ..... گرفتن در معرض آنلاین یک پیش‌بینی قابل توجه برای زنان است اما برای مردان خیر.

فرضیه اول: به نظر می‌رسد میان میزان استفاده از شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایزده رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج نشان‌دهنده‌ی رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر می‌باشد. بنابراین می‌توان ادعا کرد که با بالا رفتن میزان استفاده از شبکه‌های مجازی، گرایش به رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد. درخصوص ارتباط میان میزان استفاده افراد از شبکه‌های مجازی و ابعاد رفتارهای پرخطر با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان اظهار نمود که میان این متغیر با رفتارهای پرخاشگرانه، رفتارهای جنسی پرخطر و گرایش به مصرف مواد مخدر رابطه مستقیم و مثبتی وجود دارد اما بین این متغیر با بعد سرقت رابطه‌ای وجود ندارد.

یافته‌های این پژوهش با پژوهش زارعی محمودآبادی و رحیمی (۱۳۹۶)، قربانی و خسروی (۱۳۹۶)، جهانی، مشفق و عزیزخانی (۱۳۹۵)، قلی‌زاده (۱۳۹۴)، اطهری و یغموری (۱۳۹۵) و صلاح‌الدین، تیسدل و دیگران (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج بدست آمده می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی مجازی دنیای وسیع و پیچیده‌ای است که گروه‌ها و افراد مختلف با گرایش‌ها، باورها و اعتقادات گوناگون در آن زندگی می‌کنند. واژه زندگی در این فضا به اشتباه به کار نرفته است چرا که این دنیا توأمان و همگام با دنیای واقعی و شاید بیشتر بر وجود آدمی و باورهایش اثر می‌گذارد. از خصوصیات بارز این فضای مکانی و بی‌زمانی است. با گسترش این فناوری‌های ارتباطی از جمله اینترنت و شبکه‌های مجازی رابطه میان افراد به لحاظ کمی و کیفی از شکل متعارف آن یعنی ارتباط مستقیم و بی‌واسطه خارج شده است. محققان بسیاری معتقدند که امروزه بسیاری از مردم برای گریز از عوارض و صدمات ناشی از روابط زندگی واقعی به روابط مجازی پناه می‌آورند. ماهیت فاقد کنترل بودن این شبکه‌ها و در حیطه شخصی تلقی شدن محتوای آنها برای افراد به همراه قابلیت‌های گسترده این گونه شبکه‌ها که زمینه تبادل عکس و فیلم و حتی تماس تصویری را فراهم می‌کند، می‌تواند برای گروهی از افراد، بستر مناسبی برای پیگیری خواسته‌های فردی و لذت‌طلبانه‌ای باشد که لزوماً با هنجارهای فردی و اجتماعی جامعه ما و خصوصاً بافت فرهنگی و دینی ما ناهمخوانی دارد. بر این اساس، برای دسته‌ای از افراد می‌تواند زمینه دسترسی راحت‌تر به محتوایی باشد که از یک سو با هنجارها در تقابل است و از سوی دیگر با سلامت افراد و جامعه در تعارض است. از دیدگاه نظریه یادگیری اجتماعی، پدیده‌های اجتماعی به طور عمده ناشی از تجاربی است که بر پایه یادگیری نیابتی و مشاهده رفتار دیگران و پیامدهای آن شکل می‌گیرد. در مرکز این نظریه فرایند الگوسازی قرار دارد که در آن شخص رفتاری معرفتی و اجتماعی دیگران را با مشاهده، چه به طور تصادفی و چه آگاهانه یاد می‌گیرد. بر اساس این نظریه، وسایل ارتباطی جدید، الگوهای ارتباطی جدیدی به کاربران معرفی می‌کنند و کاربران نیز با مشاهده این الگوهای جدید رفتاری را یاد می‌گیرند (بشیر و افراسیابی، ۱۳۹۱). بنابراین این شبکه‌ها می‌توانند افکار و اعمال رفتارهای پرخطر را به فرد از طریق گروه‌ها و افراد تاثیرگذار انتقال دهند. همچنین عواقب منفی رفتاری یک مورد مهم برای شبکه‌های اجتماعی می‌باشد چرا که هر شبکه اجتماعی فرهنگ ارتباطاتی خاص خود را دارد، یعنی منش و گفتار مخصوص و منحصر به فردی را برای خود برگزیده است. در این شرایط فرد با عضویت در هر شبکه اجتماعی درگیر نوع خاصی از فرهنگ ارتباطاتی می‌شود که شامل: برخورد، تکیه کلام، اصطلاحات مخصوص، رفتار، تیپ شخصیتی و ظاهری و... است. بدون تردید، میزان تأثیرپذیری فرد از این محیط، صفر مطلق نخواهد بود. پس هر شبکه اجتماعی، هویت مطلوب خود را ترویج می‌کند. هر ملت، حسین؛ شهریاری، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان ایزده) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

کدام از این گروه‌ها وابستگی خاص خود را دارند و به تبع، فرهنگ ارتباطاتی مخصوص خود روی مخاطبان خود تاثیر می‌گذارند (سلیمانی پور، ۱۳۸۹).

بررسی فرضیه دوم: به نظر می‌رسد میان مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایزده معناداری وجود دارد.

نتایج نشان‌دهنده‌ی رابطه بین مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر می‌باشد. بنابراین می‌توان ادعا کرد که با بالا رفتن مدت زمان عضویت در شبکه‌های مجازی جوانان به رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد. **بررسی فرضیه سوم:** به نظر می‌رسد میان نوع استفاده از شبکه‌های مجازی با گرایش به رفتارهای پرخطر در بین جوانان شهرستان ایزده معناداری وجود دارد.

نتایج نشان‌دهنده‌ی رابطه بین نوع استفاده از شبکه‌های مجازی بر گرایش به رفتارهای پرخطر می‌باشد. برای تحلیل این فرضیه با توجه به سطح سنجش متغیرها، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به سطح معنی‌داری (۰/۲۵۰) $(sig=)$ که در جدول (۴-۱۱) نشان داده شده است، فرضیه فوق در سطح ۹۹ درصد تأیید نمی‌گردد. نتایج این پژوهش ناهمسو با یافته‌های پژوهش مهرابی و همکاران (۱۳۹۵) و مولایی و جانی (۱۳۹۴) می‌باشد.

پیشنهادات کاربردی

حسب آنچه گفته شد، اختلاف ماهوی در تعریف از ماهیت و چیستی «سبک زندگی» بین فرهنگ غربی و فرهنگ اسلامی- ایرانی وجود دارد. ابزارهای نوین ارتباطی و رسانه‌ها عمدتاً در خدمت ترویج فرهنگ مهاجم یا همان فرهنگ غربی و مصرف‌گرا بوده و تبیین و توصیف فرهنگ و سبک زندگی خانواده مسلمان به صورت منسجم و نظام یافته در دستور کار متولیان و اصحاب فرهنگ و رسانه نبوده و یا اگر بوده با مبانی علمی و مخاطب‌شناختی وسیع و عمیق همگونی نداشته و نتوانسته آنگونه که باید و شاید ذائقه مخاطبان در داخل جامعه اسلامی را متوجه و متأثر از خود نماید.

منطبق بر یافته‌های پژوهش، بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معنی‌داری مشاهده شد. کنترل پلیس فتا روی شبکه‌های اجتماعی و نظارت خانواده‌ها بر استفاده فرزندان شان از این شبکه‌ها ضروری به نظر می‌رسد. همچنین بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معناداری وجود داشت. ضروری به نظر می‌رسد جوانان مدیریت زمان را به کار گیرند تا صرف وقت زیاد و پرسه‌زدن در شبکه‌های اجتماعی زمینه انحراف آنان را فراهم نیاورد.

- با توجه به تأیید شدن فرضیه‌ی بین جنسیت و گرایش به رفتارهای پرخطر، انتظار می‌رود به این جنس توجه و تمهیدات بیشتری صورت گیرد. البته به نظر می‌رسد که دختران هم در ابراز گرایش خود تا حدود اندکی نیز جانب احتیاط را رعایت نموده‌اند، همچنین نوع تفاوت فرهنگی در سطح عیب بودن خیلی از رفتارها از سوی دختران نیز می‌تواند دلیل دیگری بر گرایش کمتر دختران نسبت به پسران باشد. برنامه‌ریزی برای آموزش و سوق دادن پسران به سمت و سویی که بتوان از افزایش گرایش آنها به انواع رفتارهای پرخطر جلوگیری کرد. ایجاد فضاها و مکان‌های ورزشی و کنترل بیشتر این جنس باید مطمئن‌نظر مسئولان باشد. می‌تواند کمک کند. هرچند نباید از دختران و آموزش آنها نیز غافل شد.

- از آن‌جا که عضویت در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کند. پیشنهاد می‌شود در سطح مدارس و دانشگاه درسی به‌عنوان سواد رسانه‌ای به واحدهای تحصیلی اضافه شود. بنابراین آموزش استفاده صحیح از این تکنولوژی ضروری بوده و همچنین مناسب خواهد بود پیامدهای ناگوار آن در متن کتاب‌های درسی گنجانده شود. به نظر می‌رسد آموزش مهارت‌های زندگی در سیستم آموزشی ما خالی است. در دنیای پرچالش امروز آموزش مهارت‌های زندگی می‌تواند این خلأ را پر نماید.

- تشکیل کارگروه‌های ویژه برای خانواده‌ها از سوی رسانه‌ها و استفاده از متخصصان حوزه مسائل و آسیب‌های اجتماعی، پزشکان اجتماعی و روانشناسان در این کارگروه‌ها.

- برگزاری جلسه‌های هم‌اندیشی بین صاحب‌نظران حوزه رسانه و جوانان.

- تدارک برنامه‌های فرهنگی و آموزشی مرتبط با رفتارهای پرخطر برای مدارس و دانشگاه‌ها توسط رسانه‌ها.

ملفت، حسین؛ شهریار، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان

ایزده) جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

اداره بهزیستی به عنوان متولی سلامت اجتماعی در جامعه، دانش تخصصی مشاوران بهزیستی در حوزه آسیب‌های فضای مجازی را افزایش دهند. همچنین سایر محققان می‌توانند این پژوهش را در جامعه متفاوت و با آماری بزرگتر انجام دهند. مطالعه مقایسه‌ای نواحی مختلف صورت گیرد، تا برای مناطقی که خطرپذیری بیشتری دارند، کنترل، رسیدگی و آموزش بیشتر صورت گیرد. علاوه بر این در یک بازه زمانی دیگر این مطالعه نیز با جامعه آماری جدید انجام گیرد تا مقایسه شود آیا میانگین این رفتارها افزایش یافته یا نتایج دیگری رقم خورده است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر مصاحبه‌ها آگاهانه توسط تمامی شرکت کنندگان انجام شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

- احمدی، حبیب (۱۳۸۴). *جامعه‌شناسی انحرافات*. تهران: انتشارات سمت.
- ادیب‌نیا، فائزه؛ احمدی، عبدالجواد و موسوی، سیدمحمدعلی (۱۳۹۵). مروری بر علل گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان. *فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد*، ۳(۹)، ۱۱-۳۶.
- باقری‌زیدی، هانیه‌السادات (۱۳۹۰). رابطه سرمایه اجتماعی با خطرپذیری در دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی تهران. *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۱۱(۴۱)، ۲۲۳-۲۵۰.
- جوهری فرد، معصومه؛ زهراکار، کیانوش و فرخی، نورعلی (۱۴۰۰). بررسی مدل علی گرایش به رفتار پرخطر نوجوانان براساس باورهای فراشناختی و سبک‌های هویت با میانجی‌گری افکار منفی تکرار شونده و تاب‌آوری. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۹۴-۱۶۱.
- دشتی خویکی، نرگس (۱۴۰۱). بررسی اثربخشی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر میزان پرخاشگری و تفکر خلاق دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر یزد، *دانشگاه پیام نور استان یزد*، مرکز پیام نور تفت.
- مانی، عباس (۱۳۹۴). *مروری بر فرصت‌ها و چالش‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تلفن همراه*. اصفهان: مجتمع صحافی الغدیر.
- ساروخانی، باقر و توسلی، غلامعباس و سیدعربی‌نژاد، عزیزه (۱۳۸۷). تأثیر فضاهای مجازی بر کنش اجتماعی جوانان دانشجویی دختر با تأکید بر اینترنت. *پژوهش‌نامه‌ی علوم اجتماعی*، ۲(۱)، ۱۵۲-۱۳۱.
- سامانی، سیامک و بهمنش، زهرا (۱۳۸۹). مقایسه‌ی فرایندها و کنش‌های خانواده در نوجوانان عادی و بزهدکار. *فصلنامه‌ی مطالعات امنیتی اجتماعی*، ۲۳(۴۳-۶۸).
- سعیدیان، مرتضی و رضایی، احمد (۱۴۰۲). تحلیل جامعه‌شناختی میزان اثرگذاری صدا و سیما سراسری، شبکه استانی و شبکه‌های ماهواره‌ای کُردی بر ابعاد هویت جمعی ساکنان منطقه اورامانات. *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵(۴)، ۹۲-۱۰۷.
- شهرآرای، مهرناز (۱۳۸۴). *روانشناسی رشد نوجوان «دیدگاه تحولی»*. تهران: انتشارات علم.
- علی‌وردی‌نیا، اکبر (۱۳۹۳). بررسی وضعیت رفتارهای پرخطر در میان دانشجویان دانشگاه مازندران. *فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)*، ۷(۳)، ۱۵۴-۱۲۳.
- علیزاده اقدام، محمدباقر؛ آقایاری هیر، توکل؛ سلطانی، سعید و نسرين، انصاری (۱۴۰۱). تبیین ارتباط مصرف رسانه‌ای و دینداری با رفتار باروری (مورد مطالعه: زنان متأهل ۱۵-۴۹ ساله شهر تبریز). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۴(۱)، ۸۱-۱۰۰.
- فخرآبادی‌نوش آبادی، مصطفی (۱۴۰۰). عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر گرایش به رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان منطقه کاشان، *پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی*.
- مهرابی، حسینعلی؛ محمودی، فهیمه و مولوی، حسین (۱۳۹۵). پیش‌بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس باورهای دینی، هیجان‌خواهی، آلودگی محیط و رسانه‌ها در دانشجویان دختر. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۷(۲)، ۱۴-۴.
- مهدی‌زاده، سیدمحمد (۱۳۹۲). *نظریه‌های رسانه‌اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی*. چاپ سوم. تهران: انتشارات همشهری.
- ملتفت، حسین؛ شهریار، مرضیه و صفی‌پور، سعیده (۱۴۰۲). مصرف شبکه‌های مجازی و گرایش به رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهرستان ایذه) *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵(۵)، ۱۱۳-۱۲۴.

محمدعلی پور، زینب، و رستمی، محمد، و میرقائم مقامی، مریم. (۱۳۸۹). رابطه سبک‌های دلبستگی و رفتارهای پرخطر. *فصلنامه/اعتیاد پژوهی*، ۴(۱۵)، ۸۲-۹۰.

یوسفی، نریمان (۱۳۸۳). شکاف بین نسل‌ها. تهران: انتشارت جهاد دانشگاهی.

نیازی، محسن؛ عباس‌زاده، محمد و سعادت‌تی، موسی (۱۳۹۶). ساخت و روایی‌یابی مقیاس رفتارهای پرخطر با کاربرد نرم‌افزار PLS-Smart (مورد مطالعه جوانان ۱۵-۳۴ سال شهر تبریز). *فصلنامه/اعتیادپژوهی*، ۱۱(۴۳)، ۵۰-۳۱.

References

- Baumgartner. S. E. Valkenburg. P.M. Peter. J. (2010). Assessing causality in the relationship between adolescents' risky sexual online behavior and their perceptions of this behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 39 (10), 1226-1239.
- Crone. E. A. & Konijn. E. A. (2018). Media use and brain development during adolescence. *Nature Communications*, 9(1), 588. <https://doi.org/10.1038/s41467-018-03126.x>.
- Dunlop, S.M., More, E., Romer, D. (2011). Where do youth learn about suicides on the Internet, and what influence does this have on suicidal ideation? *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 52 (10).
- Pujazon. Z. M. Park. M.J. (2010). To tweet, or not to tweet: Gender differences and potential positive and negative health outcomes of adolescents' social internet use. *American Journal of Men's Health*, 4 (1), 77-85.
- Young. S.D. Jordan. A.H. (2013). The influence of social networking photos on social norms and sexual health behaviors. *Cyber psychology, Behavior, and Social Networking*, 16 (4), 243-247, 10.1089/cyber.2012.0080
- Farrington. D. P. West. D. (1991). The Cambridge study in delinquent development: a long-term follow-up of 411 London males. *Criminality: personality, behavior and life history*, 115-138. New York: Springer.
- Johnston. L. D.O., Malley. P. M. & Bachman. J. G. (2002). *Monitoring the Future National Survey Results on Drug Use, 1975-2002. 1: Secondary School Students*. Bethesda, MD: National Institute on Drug Abuse
- Kim. B. & Kim. Y. (2017). College students' social media use and communication network heterogeneity: Implications for social capital and subjective well-being. *Publication Computers in Human Behavior, Publisher Elsevier Science Publishers*, 73, 620-628.
- Kraut. R. Patterson. M. Lundmark. V. Kiesler. S. Mukhopadhyay. T. & Sherly's W. (1998). *American Psychologist*, 59(9), 1017-1031. <https://doi.org/10.1037/0003>.
- Mannheim. K. (2021). "The Problem of Generations" in Karl Mannheim, *Essays on the Sociology of Knowledge*, RK.
- Masten. A. S. (1991). Resilience and development: contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4), 425-444.
- Mülazım. Ö. Ç. & Eldeleklioğlu. J. (2016). What is the role of self-compassion on subjective happiness and life satisfaction? *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3895-3904.
- Moreno. M.A. Briner. L. RWilliams. A. Walker. Christakis. D.A. (2009). Real use or "real cool": Adolescents speak out about displayed alcohol references on social networking websites. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 45 (4), 420-422, 10.1016/j.jadohealth.2009.04.015
- Lewycka. S. Clark. T. Peiris-John. R. Fenaughty. J. Bullen. P. Denny. S. (2018). Downwards trends in adolescent risk-taking behaviors in New Zealand: Exploring driving forces for change. *Journal of Pediatrics and Child Health*, 54(6), 602-608. <https://doi.org/10.1111/jpc.13930>.
- Luxton. D.D. June. J.D. Fairall. J.M. (2012). Social media and suicide: A public health perspective. *American Journal of Public Health*, 102, 195-200, 10.2105/AJPH.2011.300608
- Eşkisü. M. Hoşoğlu. R. & Rasmussen. K. (2017). An investigation of the relationship between Facebook usage, Big Five, self-esteem and narcissism. *Computers in Human Behavior*, 69, 294-301.